

suplement educatiu de la revista de lletres *L'illa*

txt

primavera

2014

núm. 18

El llibre de text com a eina educativa

suplement
educatiu de
la revista
de lletres *L'illa*

materials educatius
per a l'ensenyament
bromera.txt

TXT és una publicació d'Edicions Bromera coordinada per Josep Antoni Fluixà

Consell de redacció: Marta Estrelles, Carol Borràs i Sandra Capsir

Col·laboradors: Mar Aranda, Gonçal López-Pampló, David Morell i Maria Viu

Correcció lingüística, maquetació i arxiu gràfic: Edicions Bromera

Disseny gràfic: Enric Solbes

Fotografia: Alfred Aranda, Ricardo Carrillo, Carles Barrios, Pere Fuster, Susana Fraguas, Vicent M. Pastor i Arxiu Bromera

Redacció i administració: Apartat de correus 147, 46600 Alzira (Ribera Alta), telèfon 962 402 254

Adreça a Internet: www.bromera.com/txt

Correu electrònic: txt@bromera.com

Impressió: Barcino 3000

Tirada: 12.000 exemplars

ISSN: 1887-3979 / **DL:** V-635-2007

TXT no s'identifica necessàriament amb els articles dels seus col·laboradors, ni els torna els originals no sol·licitats, ni hi manté correspondència.

TXT autoritza la reproducció dels seus articles si se'n fa esment de la procedència.

Editorial

Sembla que, a hores d'ara, el desprestigi social i educatiu del llibre de text és un fet més que evident. Fins i tot, s'ha convertit, per a alguns sectors, en la «bèstia negra» que cal eliminar per a superar els mals que pateix el nostre sistema educatiu. Els llibres de text són per a alguns sinònim d'immobilisme, de negoci desenfrenat i avariciós –intolerable en una època de crisi com l'actual– i de transmissió dels mètodes didàctics més conservadors.

En les últimes setmanes, per exemple, fins i tot els sindicats s'han pujat al carro de la crítica al llibre de text, que veuen com a negoci d'unes empreses que tenen només la finalitat d'enriquir-se a costa de les famílies. Tampoc és inhabitual que els mestres, o fins i tot les administracions educatives, opten per crear bancs gratuïts de préstec de llibres, motivats pel seu natural i lloable esperit d'ajuda i de compensació social cap a les famílies més desfavorides econòmicament. Raons no els en falten, i les famílies, com és lògic, hi estan d'acord, però aquest gest és una nova contribució envers la inexorable defenestració del llibre de text.

Però el tema, si perseguim la millora de la qualitat educativa, hauria de provocar un gran debat entre tots els sectors implicats, molt més seriós que la simple demonització de l'eina per excel·lència del professorat i l'alumnat en els darrers quatre segles. Per començar, hi ha un fet evident: els mestres no disposen d'hores suficients per a elaborar el material educatiu necessari que l'alumnat ha de treballar cada dia. En aquest sentit, s'oblida que gràcies als llibres de text s'han aplicat a les aules moltes de les innovacions

de les diverses reformes educatives. Com s'hauria treballat, per exemple, l'ús de la tipologia textual en l'àrea de llengua? Com s'haurien inclòs els temes transversals en les diferents àrees, si els autors dels llibres de text no els hagueren contemplat en les seues propostes educatives?

Els llibres de text, evidentment, també faciliten la innovació quan estan ben fets, sempre que els docents els treballen d'una manera crítica i activa. Per això, reclamem una atenció i una reflexió més profundes. A més, si ataquem la viabilitat econòmica dels llibres de text, potser perjudicarem també altres sectors clau, com ara les llibreries que en molts casos sobreviuen gràcies a les campanyes de text. Hem d'anar, per tant, amb compte, no apliquem, sense pensar-ho, mesures populistes pensant que són «populars», perquè els efectes, a curt i a llarg termini, poden passar-nos una factura molt més cara del que ens pensem.

Flaixos

Guanyadors dels Premis d'Innovació Educativa Ciutat d'Alzira

De les experiències presentades a l'edició 2013 dels Premis d'Innovació Educativa –organitzats per l'Ajuntament d'Alzira amb el suport de la Fundació Bromera– han resultat guanyadores les presentades pel PQPI d'Educació Especial de l'Ajuntament d'Algemesí i l'IES José M. Parra d'Alzira. Entre altres guardons, també s'ha lliurat el Premi d'Experiències de Foment de la Lectura al CEIP Sant Josep de Calassanç d'Aielo de Malferit, pel seu projecte *Exposicions creatives*, i l'IES Clara Campoamor d'Alaquàs ha obtingut una menció especial. En breu es publicaran les bases per a la XVI edició d'aquests guardons que reconeixen la capacitat dels docents per a introduir pràctiques originals a l'aula i per a implicar-se amb l'entorn en què viuen i treballen.

Més hores de música per als valencians

Mentre a l'Estat espanyol la Música pràcticament desapareix de l'Educació Primària i queda com una de les optatives amb menys suport en la LOMQE, a terres valencianes la Conselleria d'Educació ha decidit no només mantenir, sinó també augmentar les hores lectives de formació musical al llarg de tot l'ensenyament obligatori, tant a Primària com a Secundària. És el que ha assegurat la consellera María José Català, qui ha afirmat que la música continuarà sent «un dels punts forts de la nostra societat i la nostra cultura».

Joves alumnes participen en els concursos de Bromera

Al llarg d'aquest curs escolar, Bromera ha dut a terme diversos concursos destinats a l'alumnat jove amb l'objectiu d'ajudar els educadors i educadores en la seua tasca d'animar a la lectura dins i fora de les aules. Els alumnes, tant de Primària com d'ESO, han pogut participar en un concurs literari al voltant dels fets que narra *Cicatriss de 1714*, han representat i filmat un fragment d'un llibre de la col·lecció «Micalet Teatre» o dels llibres de Coolman i han redactat textos on, seguint l'exemple d'*El flautista valent*, ens han contat què volen ser de majors. Des de Bromera volem agrair l'esforç a tots els

participants, així com la implicació i la complicitat que sempre mostra el professorat.

Continuen els atacs al valencià a les escoles

Després del tancament de diverses escoles d'ensenyament en valencià i de la supressió d'unes setanta unitats d'ensenyament en valencià, la Conselleria d'Educació ha fet un pas més enllà i, a mitjan curs, ha tancat una línia en valencià del CEIP Pare Català de València. La mesura es produeix després que dues famílies presentaren un recurs en contra que els seus fills foren escolaritzats en valencià per la nova implantació d'aquesta línia al centre. Tanmateix, abans de la resolució del contenciós administratiu, la Conselleria ha decidit revocar la creació de la línia en valencià i obligar la majoria dels alumnes que formen aquesta unitat a ser escolaritzats en castellà.

Col·laboració entre Bromera i Escola Valenciana

Edicions Bromera i Escola Valenciana continuen la seua estreta col·laboració durant aquest curs, fruit del compromís d'ambdues entitats amb un ensenyament de qualitat per a l'alumnat valencià. Així, Escola Valenciana certifica amb el seu logotip que els materials elaborats per Bromera estan en línia amb els valors i objectius que defensa i promou la federació. Alhora, Bromera destina part dels beneficis obtinguts amb el llibre de text a contribuir a les campanyes que Escola Valenciana organitza en defensa i promoció del valencià.

EDUC@WEBS

B612 Proposta Educativa per un Consum Conscient i Sostenible <http://projectes.esplai.org/b612/>

Es tracta de la sisena proposta educativa de la campanya «Ciutadans compromesos» elaborada des de la Fundació Catalana de l'Esplai. A la pàgina web trobareu tota classe de recursos per a treballar l'educació del consum i potenciar la reflexió al voltant d'aquest fenomen. S'adreça tant a centres d'esplai com a centres d'Educació Primària i Secundària i altres entitats i associacions de caire educatiu.

El valor del llibre de text

Gonçal López-Pampló

Periòdicament es produeix un cert debat al voltant del valor dels llibres de text, sobretot al començament de curs o quan hi ha un canvi substancial en els plans d'estudis. Enguany, de fet, aquestes dues circumstàncies han coincidit en el temps i han alimentat la polèmica al voltant de la necessitat i la gratuïtat dels llibres de text.

Són necessaris els llibres de text?

No hi ha cap normativa que obligue professors i alumnes a utilitzar llibres de text. Naturalment, les lleis educatives preveuen l'ús de materials didàctics curriculars, entre els quals pot haver-hi els llibres de text, però no determinen quins o com s'han de fer servir. Però el cert és que tant els docents com els estudiants necessiten un punt de referència que organitzi els continguts i les activitats de cada matèria en cada curs, i que el llibre de text és una de les millors opcions disponibles.

No és estrany, per tant, que la majoria de professors, alumnes i famílies consideren que el llibre de text és un element imprescindible per al desenvolupament de l'educació. Al capdavant, té una funció vertebradora i referencial: redactat per especialistes vinculats al món de l'ensenyament, que hi inverteixen moltes hores d'esforç i reflexió, constitueix una guia bàsica amb la informació i les pautes essencials per a afrontar una assignatura. Per descomptat, el llibre de text –i tots els materials complementaris que l'acompanyen– no és ideal per a cada alumne en concret, però proporciona uns estàndards d'allò més útils per a les necessitats generals de l'aula.

La majoria de professors, alumnes i famílies consideren que el llibre de text és un element imprescindible per al desenvolupament de l'educació, ja que constitueix una guia bàsica amb les pautes essencials per a afrontar una assignatura

L'ús de llibres de text té, a més a més, uns altres avantatges. L'informe PISA, per exemple, ens porta a pensar que com més llibres tinga un alumne a l'abast –i particularment a sa casa–, més probabilitats d'èxit educatiu hi haurà. En molts casos, els llibres de text són un dels primers contactes amb el llibre, i un dels més estables al llarg del temps. Per això seria desitjable que les lleis educatives conceberen el paper del llibre de text emmarcat en una política d'estima pels llibres i de foment de la lectura.

D'altra banda, els llibres de text estimulen les anomenades *indústries culturals*, indispensables en les societats democràtiques i avançades. Perquè un llibre de text arribi a l'escola intervien moltes persones: professors en actiu, editors, il·lustradors, correctors, maquetistes, fotògrafs, impressors... Professionals que posen els cinc sentits per a crear un producte de la màxima qualitat i que, sovint, es guanyen la vida gràcies a aquest treball. Si es redueix la producció de llibres de text, hi haurà una tendència a la concentració empresarial, que podria suposar el tancament de moltes editorials menudes i mitjanes, amb la consegüent pèrdua de llocs de treball i, el que és pitjor, de diversitat cultural i lingüística. Per als valencians, no cal dir-ho, aquest no és precisament el millor escenari.

Quin preu han de tenir els llibres de text?

Segons les lleis educatives espanyoles, l'Estat ha de garantir una educació gratuïta i universal. D'aquesta idea es pot deduir que els llibres de text no han de suposar cap cost a les famílies. En una situació de crisi

com l'actual, moltes escoles i institucions (des d'ajuntaments fins a comunitats autònomes) han posat en marxa sistemes de préstec de llibres (cosa que implica reutilitzar-los) o d'ajuda directa a les famílies per a comprar-los. Encara que la primera opció sembla ser la més popular a hores d'ara, la segona és la més habitual arreu d'Europa.

Que els llibres no representen un cost per a les famílies no vol dir que fer-los no costin diners. De la mateixa manera que un professor ha de cobrar un sou digne encara que no el paguen directament les famílies, també el dissenyador gràfic que participa en l'elaboració d'un llibre de text, el docent que n'elabora els continguts o l'impressor que acaba convertint el projecte en un llibre de paper –entre tants altres professionals que hi intervien– mereixen una remuneració justa pel seu treball. Per tant, el debat sobre la gratuïtat dels llibres de text no ha de centrar-se en el seu cost, sinó en el seu valor, i en la responsabilitat dels nostres governs de desplegar una política coherent i sòlida, sostinguda en el temps, que concilie les ne-

El debat sobre la gratuïtat dels llibres de text no ha de centrar-se en el seu cost, sinó en el seu *valor*, i en la responsabilitat dels nostres governs de desplegar una política que concilie les necessitats i els interessos legítims de tots els agents educatius

cessitats i els interessos legítims de tots els agents educatius.

Per això, no renovar els llibres de text no sembla, en cap cas, que pugui ser la solució als problemes innegables que pateix el sistema educatiu. Més aviat, és afegir dificultats i alimentar una demagògia que no contribueix gens a l'objectiu compartit per tots: fer una educació de més qualitat per aspirar a un món millor.

Com es fa un llibre de text?

Maria Viu

Els llibres formen part de la nostra quotidianitat, i més encara en el cas dels docents. Són contes de menuts, llibres de text durant l'etapa escolar, i refugi de la fantasia i la imaginació si l'hàbit de llegir ens acompanya també durant l'edat adulta. Els llibres són el vehicle per excel·lència de la cultura, però a pesar d'això, últimament se'n qüestiona la utilitat o –sobretot quan parlem dels manuals escolars– el valor amb relació al cost.

Qui més qui menys, tots hem tingut alguna volta un llibre de text a les mans. Aquesta afirmació és quasi una obvietat, però potser no ens hem preguntat mai quantes persones han participat ni quins processos s'han esdevingut perquè aquest producte es faça realitat, com acaben les idees dels autors plasmades en un objecte format per fulls de paper, ple de lletres i d'imatges.

El llibre de text és un producte singular, ja que la seua creació sol partir d'una necessitat motivada per un canvi legislatiu. Els editors programen la renovació d'uns materials que han de seguir les pautes que marquen els diferents governs. Per exemple, en el nostre cas, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport publica uns currículums que, a continuació, adaptarà la Conselleria d'Educació per a incloure –o no– referències més o menys explícites a la realitat valenciana.

Més enllà del llibre en paper, les locucions dels llibres de llengua o les audicions dels llibres de música han de ser enregistrades en estudis de gravació per actors i actrius de doblatge i músics professionals

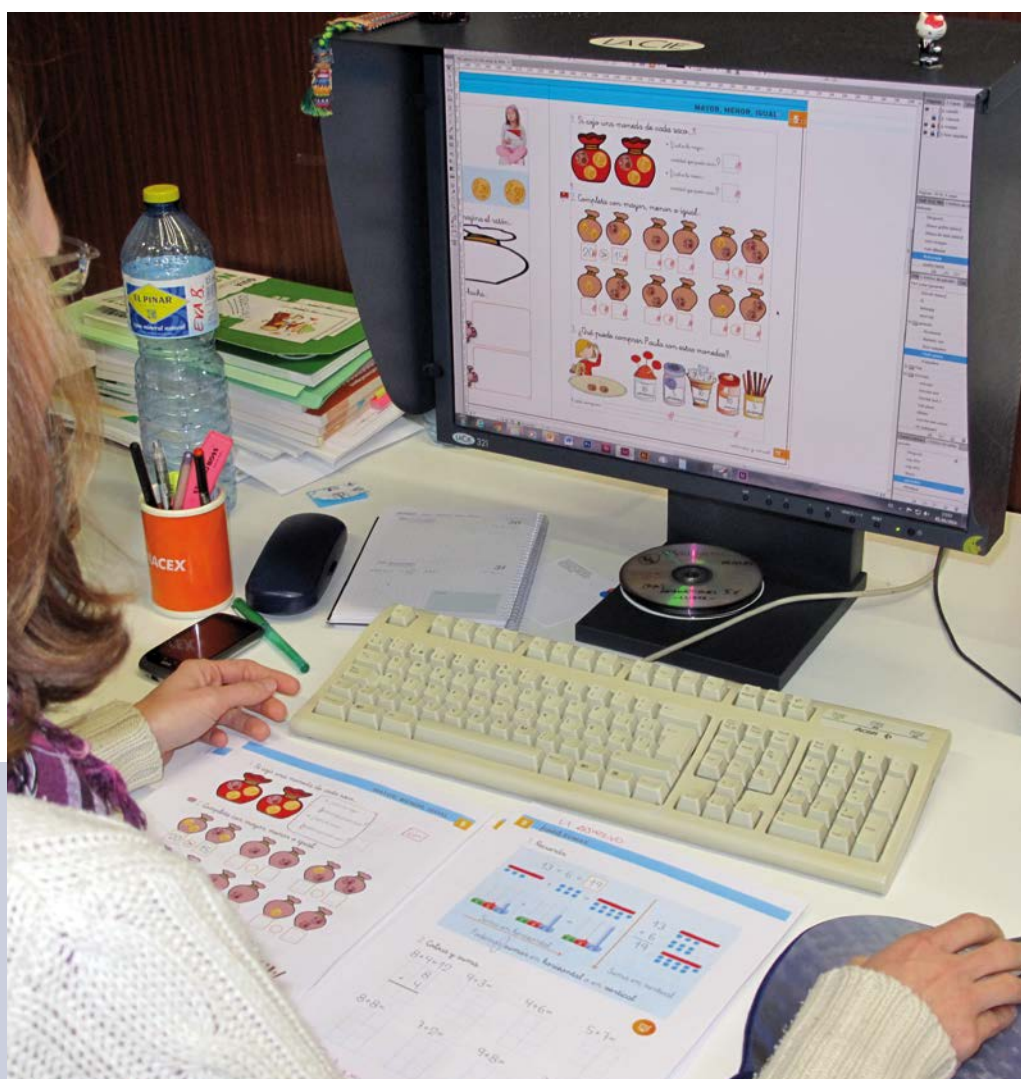
Un treball en equip

Habitualment, són els editors els qui decideixen quina distribució de continguts tindran els llibres: quantes unitats, quines seccions, com serà l'inici de cada unitat didàctica, quin pes hi tindran el text i les imatges, si aquestes seran fotografies o dibuixos... En aquest moment, és bàsica l'aportació dels dissenyadors, que creen l'estructura estètica dels projectes i busquen la manera més atractiva i funcional de mostrar els continguts. Com es pot veure, es tracta de decisions complexes, que s'han de valorar amb deteniment i, sovint, després de consultar els professionals de l'ensenyament: el professorat. El pas següent requereix la intervenció més directa d'aquests, ja que solen ser mestres i professors en actiu els qui redacten els continguts partint dels seus coneixements i l'experiència docent.

Correcció i maquetació

Una vegada enllestits els originals (procés que sol durar no menys de tres mesos), i rebuts pels editors, s'enceta un nou procés: la correcció dels textos. Aquesta tasca consisteix en la lectura minuciosa dels originals per a detectar-hi les possibles errades –paraules mal picades, repeticions, etc. A més, en aquesta fase s'intenta modificar algun aspecte de la redacció per a millorar-ne la intel·ligibilitat. S'ha de tenir en compte que es treballa sovint amb poc de temps, per tant, és imprescindible que diverses persones estiguen pendents de cada pàgina: ja se sap que quatre ulls –o sis, o huit...– hi veuen més que dos!

La fase següent és la maquetació dels originals, en la qual es distribueix el text que vehicula els continguts en la maqueta creada pel dissenyador o dissenyadora. A continuació, les unitats didàctiques tornen als edi-

tors, que vigilen que les pàgines no queden ni massa plenes ni massa buides, retallen el text que no hi cap –potser tornant a redactar algun fragment perquè es mantinga la coherència– i encarreguen la il·lustració.

Quan s'il·lustra un llibre de text, s'ha de tenir en compte el percentatge de dibuixos i fotografies que hi volem incloure; això dependrà, fonamentalment, del curs i de l'assignatura. Els il·lustradors creen dibuixos originals fets expressament per a cada llibre, i pel que fa a les fotos, poden procedir de bancs d'imatges o de professionals als quals se'ls encarrega que fotografien espais o persones.

A més, els llibres de llengua o els que porten algun apartat en altres llengües inclouen locucions que un equip d'actors i actrius de doblatge enregistra en estudis de gravació. I els de música, per descomptat, demanen la intervenció de músics que interpreten les peces dels llibres i n'adapten els arranjaments. En ambdós casos, es tracta de tasques complexes i costoses, que solen fer persones externes a les editorials.

Quan disposem de tots els elements, hi ha una darrera fase de correcció i comprovació: cal assegurar-se que entre uns passos i els altres no s'ha perdut ni intercanviat cap text, que les il·lustracions són les adequades, que les locucions han respectat el guió... en resum, que tot està perfecte. En aquest punt, es redacten els preliminars, es revisa la numeració i la paginació, i s'adjudica a cada llibre l'ISBN i el número de dipòsit legal. El llibre ja està preparat per a ser enviat a impremta.

Impressió i distribució

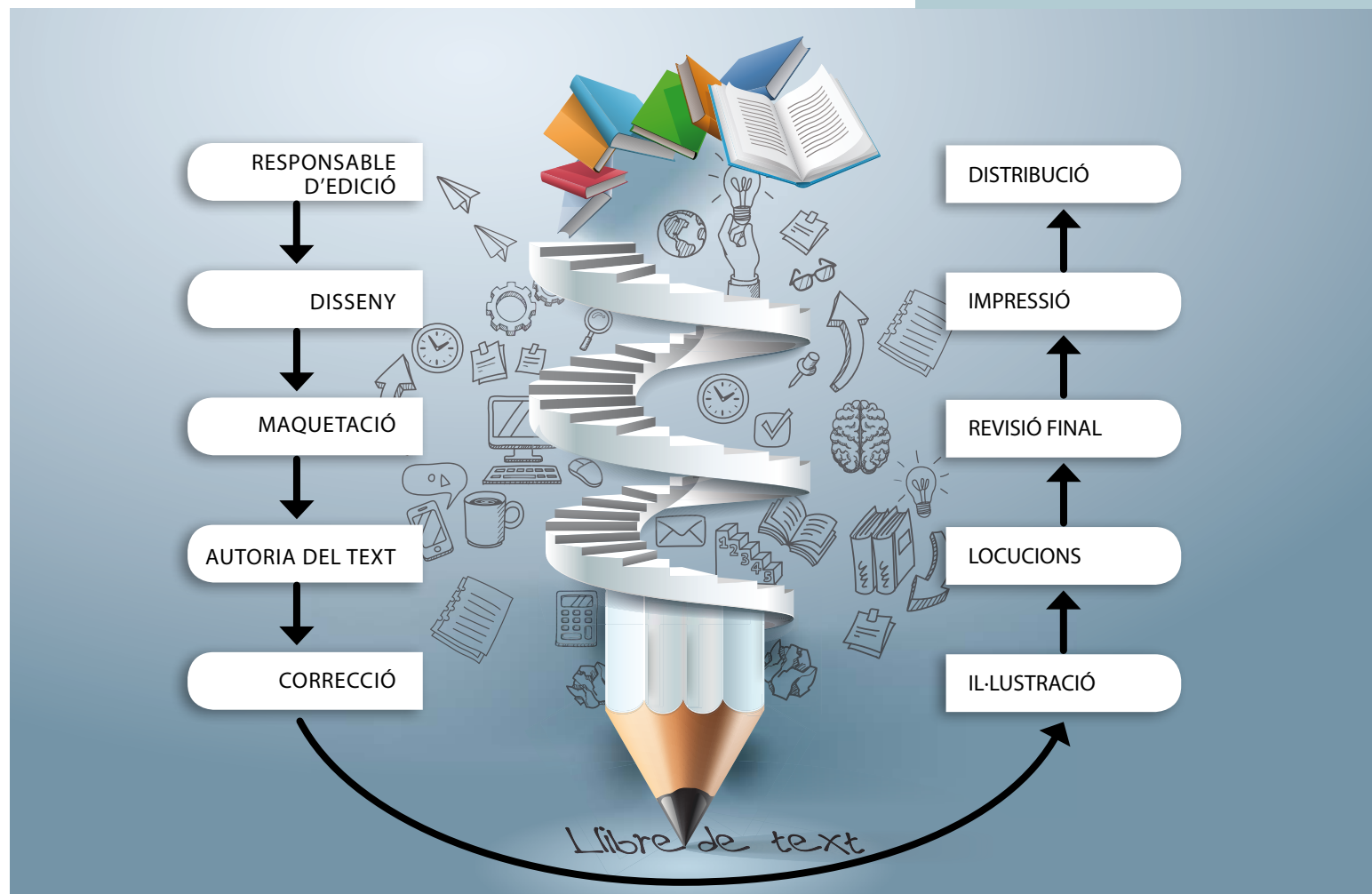
Perquè... una impremta no és el mateix que una editorial! De fet, quan acaba el treball editorial, comença el d'un altre grup de professionals, els impressors, que reben els arxius informàtics i els transformen en llibres de paper.

El pas següent és la distribució. A la primavera, les escoles reben les propostes editorials i són visitades pels assessors comer-

cials, perquè els docents puguin valorar la idoneïtat dels llibres que es faran servir l'any vinent i triar els més adequats al perfil de l'alumnat o a les seues necessitats. I abans de l'estiu, aquests llibres arriben a les distribuïdores, als magatzems, a les llibreries, a les grans superfícies...

Tot aquest procés es concreta, en el millor dels casos, en un any. Durant aquest període, intervenen, aproximadament, una cinquantena de persones –autors, editors, dissenyadors, correctors, maquetistes, locutors, impressors, comercials, administratius...– que hi posen dedicació i saber fer perquè els xiquets i les xiquetes ho tinguin més fàcil a l'hora d'assolir els objectius educatius.

L'elaboració d'un llibre de text es concreta, en el millor dels casos, en un any. Durant aquest període, intervenen, aproximadament, una cinquantena de persones

Adéu a Coneixement del Medi

David Morell

Les editorials no s'han de conformar a fer una traducció dels continguts que marca el Ministeri, per això, partint de la base que els xiquets i les xiquetes han d'aproximar-se al coneixement a partir dels elements de l'entorn, han d'esforçar-se per donar un enfocament propi al material que elaboren. El disseny de les assignatures de Ciències de la Naturalesa i, sobretot, de Ciències Socials és, ara com ara, un dels reptes més engrescadors en el sector del llibre de text.

En totes les reformes educatives acaba repetint-se un fenomen semblant. Al costat de multitud de canvis que *a priori* aporten ben poca cosa i no modifiquen excessivament la planificació escolar, n'hi ha uns altres de més significatius que alteren el funcionament normal dels centres i, de retruc, el de la producció editorial.

En la LOE, per exemple, va aparèixer una matèria nova, Educació per a la Ciutadania, que calia dotar de materials específics, cosa que va incentivar algunes editorials a preparar manuals nous. Ara, en la LOMQE, ens trobem el cas del desdoblament de l'*antiga* assignatura de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural en Ciències de la Naturalesa i Ciències Socials, que comporta un treball suplementari per a les editorials i la modificació de la planificació escolar per a encabir les dues *noves* matèries resultants.

Els docents veterans, i aquells que van cursar de menuts l'Educació General Bàsica, entendran a l'instant per què hem destacat els adjectius *antic* i *nou*. Efectivament, allò que es ven com una novetat de la LOMQE és, en realitat, un bot arrere en el temps. I allò que fa quatre dies era nou ja ha quedat obsolet.

Potser s'ha partit de la premissa que qualsevol temps passat va ser millor, però, siga com vulga, el canvi té implicacions positives.

Si es fa un repàs dels materials de diverses editorials en distintes comunitats autònomes, s'observa que algunes ja optaven en la LOE per manuals separats però complementaris. Al capdavant, és difícil encabir en un enunciat tan ampli com el de medi natural, social i cultural temes tan diferents com la cadena tròfica o els decrets de Nova Planta. És raonable, per tant, dissenyar uns *contenidors* més pràctics a fi d'agrupar els continguts d'una forma més lògica.

Canvis en l'organització de continguts

Per un altre costat, com a conseqüència de la supressió dels cicles en Educació Primària, els currículums que maneja el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport –i les editorials– organitzen els continguts verticalment. Això és, si en el pla antic les nocions es repetien cíclicament, de manera que allò que s'havia vist en el primer cicle es tornava a veure en el segon i el tercer amb diversos graus de creixement, ara tot queda repartit en els sis cursos de la Primària amb un índex de reiteració molt menor.

No és una qüestió supèrflua. Tal com estava dissenyada la LOE, es donava el cas

que allò que en unes editorials s'impartia en primer, tercer i cinqué curs, en unes altres es donava en segon, quart i sisé. Així, un canvi de centre escolar –o de llibre de text– podia provocar desequilibris en l'educació d'alguns alumnes. La seqüenciació actual, més inequívoca, permet elaborar uns materials didàctics més estables i coherents amb la resta del sector.

Un debat a banda és el de l'homogeneïtzació ideològica, que se centraria sobretot en la nova matèria de Ciències Socials. Si bé és cert que alguns responsables polítics han anunciat a so de bombo i platerets que la història serà tractada uniformement a l'Estat espanyol, cada comunitat autònoma farà, com fins ara, la seua pròpia adaptació curricular. A més a més, cal tenir present que els currículums estableixen uns mínims, però està en mans de les editorials i els docents ampliar-los i diversificar-los.

El desdoblament de l'*antiga* assignatura de Coneixement del Medi en Ciències de la Naturalesa i Ciències Socials comporta un treball suplementari per a les editorials i la modificació de la planificació escolar per a encabir les dues *noves* matèries resultants

Per què Explora?

Maria Viu

Dia a dia, el professorat de les nostres escoles tracta de trobar la millor manera de fer que els seus alumnes assolisquen coneixements, habilitats i valors amb el grau necessari d'esforç i fent rendibles temps i diners. Les editorials, per la seua banda, miren de contribuir-hi, oferint materials que arrepleguen l'última novetat literària, la descoberta científica més recent, la modificació legislativa vigent o la innovació pedagògica més capdavantera.

El nou curs s'acosta i, paral·lelament a la llei educativa que acaba d'entrar en vigor i que ha introduït novetats importants en les escoles i en els currículums, Bromera llançarà pròximament el nou Projecte Explora. La incorporació a les aules d'aquests nous materials contribuirà a engegar un canvi que comporta redistribució de continguts, desaparició dels cicles, adaptació a proves d'avaluació externa, i moltes altres novetats més alguna incertesa.

En aquest sentit, el Projecte Explora:

- S'adapta als nous currículums: en la nova legislació desapareix la divisió en cicles (amb la repetició dels continguts que això comportava) i es reparteix la totalitat dels continguts al llarg de l'etapa.
- Inclou estàndards d'aprenentatge en les programacions d'aula, indicacions de com a més del tradicional *què*. Tot i que els materials de Bromera ja tenien molt en compte els procediments, en aquestes noves edicions s'hi ha insistit encara més.
- L'assignatura Coneixement del Medi es desdobra en Ciències de la Naturalesa i Ciències Socials. Això obliga a fer una reestructuració integral de la matèria, que es plasma en l'edició de dues línies noves, Arrels i Crònica.
- En les assignatures troncales de Llengua

(tant en valencià com en castellà), els llibres Comboi, Colla i Brújula treballen especialment la comprensió lectora, i inclouen seccions d'expressió oral, vocabulari i taller d'escriptura.

- Els llibres de Matemàtiques, l'altra assignatura troncal, inclouen les nombroses modificacions dels nous currículums, i també propostes de treball en equip i textos locutats en anglès.

En el cas de les assignatures troncales és especialment important la incorporació de les modificacions curriculars, ja que seran objecte de les avaluacions externes que planteja la nova llei educativa.

En general, els llibres del Projecte Explora insisteixen en la competència bàsica d'iniciativa emprenedora, a través de propostes que propicien el treball en equip, l'empatia i la solidaritat. A més, depenent de l'assignatura, s'hi inclouen experiments i observacions, activitats pràctiques, un atlas o la incorporació de l'anglès.

Però les novetats legislatives no són els únics arguments a favor de nous projectes.

El Projecte Explora s'adapta als currículums de la LOMQE i insisteix en la competència bàsica d'iniciativa emprenedora, a través de propostes que propicien el treball en equip, l'empatia i la solidaritat

Cal tenir en compte, a més, que alguns dels materials actualment en ús a les aules valencianes han complert de sobra el seu període de vigència. Això ocorre, sobretot, amb els llibres del 3r cicle de Primària, que no es van renovar durant el curs passat precisament per l'arribada imminent de la LOMQE. D'altra banda, el canvi de projecte implica la possibilitat de disposar de nous materials que s'ofereixen alhora en paper i en format digital, suports que faciliten la realització de les tasques en àmbits i situacions diversos i que augmenten la motivació –i milloren els resultats– de l'alumnat. En definitiva, novetats que incorporen millores que volen contribuir a la recerca de l'excel·lència... Vols explorar les propostes de Bromera?

A la nostra escola,

M'agrada

01

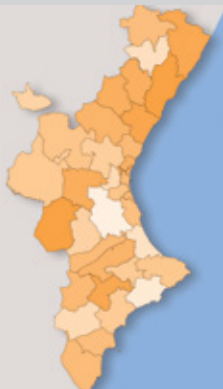
Tenim un compromís amb tu

En els més de 25 anys de trajectòria editorial, hem mantingut **un compromís amb l'escola i amb l'articulació d'una societat valenciana i en valencià** que continua sent la nostra meta.

Treballem per a oferir-te el millor

02

Els nostres materials estan elaborats per **docents valencians en actiu** que fan de la investigació i la innovació eines fonamentals del seu treball. El resultat són uns **llibres de text moderns i de qualitat**.

03

Som de casa

Som una empresa valenciana, situada a Alzira, on ens trobaràs sempre que ens necessites. El nostre **servei d'atenció al professorat t'assessora i t'atén personalment** al llarg de tot l'any.

Els nostres llibres de text parlen de tu

04

Sempre hem basat els materials en allò que ens és propi. Per això, els llibres de text que elaborem no són simples adaptacions de realitats escolars d'altres comunitats, sinó que **parteixen de l'entorn més pròxim de l'alumnat, el nostre**.

05

Ens adaptem als temps

Has comparat els preus de venda dels nostres llibres i els de la competència? Et convidem a fer-ho. Descobrireu que **els llibres de text de Bromera són dels més econòmics del mercat**.

triem Bromera

06

Tenim tot el que necessites

Un dels nostres objectius és facilitar la tasca dels docents. Per això, posem al teu abast tot **un ventall de materials didàctics complementaris i gratuïts**.

Respectem l'entorn

07

Els llibres de Bromera estan impresos en **paper ecològic** procedent de boscos sostenibles. Les impremtes amb què treballem disposen del segell FSC, que garanteix un impacte ambiental mínim.

08

Apostem per la sostenibilitat laboral i econòmica

Són temps difícils i cal apostar per allò més nostre. Per això, tot el nostre procés productiu es fa amb **gent i empreses d'ací**, contribuint a la sostenibilitat laboral i econòmica del territori (impremtes, autors, correctors, il·lustradors, enquadernadors...).

Som solidaris

09

A Bromera no oblidem els valors com a base de l'educació i materialitzem aquest compromís en diversos convenis solidaris. Triar els nostres llibres de text és col·laborar amb **Metges Sense Fronteres** i **Escola Valenciana**.

10

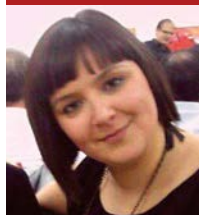
Tenim una responsabilitat compartida

Compartim amb l'escola la responsabilitat que els xiquets i les xiquetes **coneguen i utilitzen el valencià**. Silenciats els mitjans de comunicació públics, el paper dels llibres és fonamental. T'oferim un important catàleg de **lectures per a totes les edats i els gustos**.

Quina utilitat té per a tu el llibre de text?

Amb l'accés a Internet i a la massiva quantitat d'informació i materials que hi ha a la xarxa, els continus canvis en la legislació i els continguts i el context de crisi econòmica, hi ha veus que qüestionen la idoneïtat d'utilitzar els llibres de text a l'aula. La comunitat educativa és la que millor pot definir quina utilitat tenen els llibres de text en el seu treball dins i fora de l'aula i quins avantatges i mancances comporta el seu ús per a alumnat i professorat en l'actualitat.

Carmina Sànchez Engo

Professora de Valencià i cap del Departament de Valencià de l'IES Playa Flamenca d'Oriola.

Si hom busca el llibre de text ideal potser no el trobe, potser el millor llibre seria el confeccionat per cada docent adaptat a les seues necessitats –és a dir, les necessitats del seu alumnat. Tanmateix, sempre ha resultat una eina pràctica. El llibre i el professor són complementaris. Només amb l'ajuda del professor, pren vida el llibre. Per al docent, és una font de recursos amb què complementar el seu treball; per a l'alumnat, és una zona segura, un lloc al qual recórrer per buscar ajuda o recuperar allò que s'ha perdut.

Però el llibre de text té un paper molt més actiu dins l'educació. L'autonomia personal i la competència d'aprendre a aprendre són una constant en l'ensenyament actual, i és el llibre de text qui ens ajuda en aquesta tasca. Els llibres interactius, les eines digitals i els recursos complementaris que se'ns ofereixen contribueixen a la formació integral que pretenem.

Professor i llibre formen i han de formar un bon tàndem; el primer esdevé un guia i el segon un bon full de ruta.

Felip Gumbau Morera

Professor de Valencià de l'Institut Leopoldo Querol de Vinaròs

El llibre de text –siga en paper o digital– és, sens dubte, l'autèntica eina que dóna ànima i vida al fred currículum, a l'aspra llista de continguts per cursos. Per això, cada llibre és una manera d'entendre l'assignatura i el curs. I, en l'edició de llibres de text, el paper de les editorials és francament encomiable. Els mestres no havíem tingut mai tanta oferta i varietat com ara, cosa que mostra –malgrat la crisi– la vitalitat del sector, preocupat per revisar i perfeccionar contínuament el producte.

La millora, però, passa necessàriament per escoltar i atendre les inquietuds del mestre, que no han de ser mitigades per la comoditat del llibre-producte. El mestre sap què funciona del llibre i què no, sap què li falta i què li sobra, i les editorials han de ser amatents per incorporar les experiències més fructíferes. Només així, per mitjà de la col·laboració estreta i fecunda entre editorials i mestres, s'aconseguirà incidir en el veritable protagonista del llibre de text: l'alumne.

Dolors Carbonell

Directora del CEIP Doctor Sanchis Guarner de la Pobla Llarga

En educació sabem, de sempre, que el llibre de text que s'adapte perfectament a l'alumne i que siga ideal per al professor no existeix. El llibre de text serveix com a suport didàctic. És necessari i complementari d'altres recursos a l'aula.

La formació per competències es basa en un aprenentatge funcional i aplicable, que la teoria estiga al servei de la pràctica. Així, la metodologia a aplicar ha de basar-se en la participació tant individual com en grups cooperatius per aconseguir una formació integral. I en aquest tipus d'aprenentatge, el llibre únic no té sentit: es necessiten materials diversos, cercar informació, investigar, experimentar... Davant d'aquesta realitat, les editorials haurien de plantejar-se el llibre de text com un material de divulgació de coneixements.

No vull oblidar que, en un context de crisi econòmica, l'adquisició dels llibres de text suposa una càrrega important per a les famílies. Cal traure'ls millor partit, buscar mètodes de reaprofitament i, si l'educació és obligatòria, pense que haurien de ser gratuïts.

Joan Muñoz

Mestre de Música de Primària al CEIP Jaume I de Paiporta

L'educació musical és una àrea essencialment pràctica i sensorial. El cant, la instrumentació, l'experimentació sonora i el moviment constitueixen la major part del temps d'aprenentatge i, per això, cal preguntar-se quin lloc ocupa el llibre de text.

Des del meu punt de vista, el llibre de text proporciona el fil conductor dels continguts principals del llenguatge musical al llarg del curs i una proposta en activitats que necessiten suport escrit, sobretot les relacionades amb la lectura i l'escriptura musicals. D'altra banda, el repertori mínim de cançons queda molt millor organitzat a través d'un llibre o quadern de treball. El material ha de permetre una gran flexibilitat en l'organització de les activitats, fugir de l'angoixa per acabar el llibre, fer possible la realització de propostes creatives més enllà de les suggerides explícitament en el llibre de l'alumne.

La guia didàctica, que sí que ha de contenir un ampli ventall d'alternatives, és la que ha d'enriquir els continguts del llibre.

La comprensió lectora, una habilitat clau

Mar Aranda

La comprensió lectora és una habilitat clau per a fomentar el desenvolupament intel·lectual dels estudiants, ja que porta implícites altres capacitats, com ara la fluïdesa en l'expressió oral i escrita, que aportaran als xiquets i a les xiquetes l'adquisició de destreses útils per a la seua futura vida acadèmica, laboral i social. A més, aquesta capacitat està intrínsecament relacionada amb la lectura per plaer, i amb els avantatges que aquesta proporciona.

La relació existent entre una adequada comprensió lectora i un rendiment escolar satisfactori és molt estreta i nombrosos estudis ho confirmen. Per aquest motiu, cal entrenar l'alumnat perquè entenga el que llig, perquè llija amb atenció cada fragment per a poder extraure tot el suc de cada text i enriquir, així, el seu bagatge personal i cultural. Sens dubte, la comprensió lectora és un vehicle per a l'aprenentatge, per al desenvolupament de la intel·ligència i la imaginació, per a l'adquisició de cultura, valors i educació.

Els resultats dels darrers informes PISA recomanen que els centres docents atorguen una rellevància més gran al desenvolupament de la comprensió lectora. En consonància amb aquests programes, Bromera posa a disposició del professorat un ventall molt ampli de materials que treballen aquest aspecte, tant per a Primària com per a Secundària, que esdevenen una eina molt útil tant per al professorat com per a l'alumnat, ja que es treballen textos acuradament seleccionats de temàtica variada i amb un nivell de dificultat progressiu i adequat a cada cicle. La varietat en la tipologia de preguntes permet el treball

de la comprensió d'una manera amena en què es combinen activitats de lèxic, de comprensió i d'expressió escrita.

En llengües diferents i per a cicles diversos

Actualment, l'editorial disposa de les línies *Canyamel* i *Fanalet*. En els dos casos es tracta de reculls de lectures acompanyades d'activitats que treballen la comprensió del contingut, el lèxic i, fins i tot, la producció textual. En els primers cicles de Primària fa anys que aquests materials gaudeixen de molt bona acceptació entre el professorat, mentre que els quaderns respectius per a 5é i 6é de Primària són de creació recent, però a hores d'ara ja han demostrat la seua utilitat.

D'altra banda, Algar Editorial ha publicat, al seu torn, els quaderns de 5é i 6é de *Regaliz*, que vénen a donar continuïtat als quaderns corresponents de treball de la comprensió lectora en castellà de 1r a 4t. A més, el quadern *Lluvia de letras* proposa tallers d'escriptura creativa a partir de textos de la literatura universal, adreçats a l'alumnat de 2n i 3r cicle de Primària. El seu objectiu és fomentar la comprensió lectora en castellà i també l'expressió creativa, i el seu format en permet l'ús combinat amb altres materials o de manera independent.

A Bromera som conscients de la importància de seguir treballant la comprensió lectora durant tota l'educació obligatòria, per això també hem publicat recentment la sèrie *Entesos*, quatre quaderns de comprensió lectora per a l'ESO que no estan vinculats a cursos concrets, sinó que es poden utilitzar indistintament en qualsevol nivell. Tots ells es componen de fragments de textos de tot tipus, tant d'obres clàssiques com de títols de la literatura més actual. Cada lectura inclou una biografia breu de l'autor del fragment seleccionat i dues pàgines de preguntes de comprensió lectora, que també treballen el lèxic i l'expressió escrita.

Tots aquests quaderns són les eines que Bromera i Algar posen a l'abast del professorat i l'alumnat perquè les puguin fer servir de la manera més adequada, en el moment idoni: durant el curs escolar, com a treball de casa, en períodes de vacances, per a repassar a l'estiu... L'objectiu que persegueixen és ajudar els xiquets i les xiquetes a incrementar la seua capacitat per a entendre el que lligem, i de quina manera millor que proporcionant textos interessants i treballats adequadament. En resum, una sèrie de propostes ben diverses, però amb un sol objectiu: acompanyar els xiquets i les xiquetes en la descoberta del plaer de llegir.

Canyamel, *Fanalet*, *Regaliz*, *Lluvia de letras* i *Entesos* són les eines que Bromera i Algar posen a l'abast de professorat i alumnat per a treballar la comprensió lectora

Innovar partint dels clàssics

Sandra Capsir

A Bromera estem convençuts que el treball dels clàssics a l'aula és una eina d'aprenentatge fonamental que permet que l'alumnat aprofundisca en la seua visió del món i l'amplie. El contacte amb els clàssics universals, obres que per la seua qualitat han perdurat al llarg dels anys –moltes durant segles–, esdevé un element imprescindible de coneixement i reflexió. El repte que se'ns planteja ara, però, és com els fem arribar a les aules.

Des de fa un temps, molts dels docents de les nostres escoles busquen alternatives a les pràctiques pedagògiques tradicionals. Potser per això, darrerament han despertat interès entre el professorat les tertúlies literàries dialògiques. A primer colp d'ull, aquestes activitats podrien semblar simples tertúlies literàries organitzades al si de les escoles. Però són molt més. En primer lloc, l'objectiu ultrapassa la simple lectura d'un mateix llibre per part d'un grup, ja que la primera condició és la selecció de les

lectures mateixes. I és que en les tertúlies literàries dialògiques només tenen cabuda els clàssics universals, on trobem reflectits els grans temes que han preocupat la humanitat, que transcendeixen les cultures i les èpoques. Per tot això, la introducció d'aquestes obres des dels primers nivells de l'ensenyament pot reportar una gran quantitat de beneficis.

D'altra banda, els participants en una tertúlia literària dialògica no es limiten a memoritzar la vida d'un autor i el context d'una obra, sinó que reflexionen al voltant dels personatges, de com actuen, de les situacions que es plantegen en la història, de les reaccions que provoquen... i n'extrauen conclusions raonades.

Experiència reconeguda científicament

En les tertúlies literàries dialògiques participa l'alumnat, el professorat o adults de l'entorn que hi estiguen interessats. Les úniques limitacions es troben en les lectures seleccionades i, potser, en l'objectiu, que està molt focalitzat envers la comprensió i la reflexió. Per això, aquestes tertúlies estan reconegudes per la comunitat científica internacional en educació com a experiència cultural i didàctica que treballa sobre la idea que totes les persones són capaces d'entendre determinats continguts i reflexionar-hi, que els clàssics de la literatura universal poden fer gaudir persones de la més diversa procedència, ideologia, situació social o formació acadèmica.

Selecció de grans clàssics

Al catàleg de Bromera, trobareu un bon grapat de llibres, dirigits a lectors de diferents edats, que us seran de gran utilitat per a endinsar-vos en aquesta aventura literària de les tertúlies dialògiques. A la col·lecció «El Micalet Galàctic», trobareu obres com *L'Odissea* i *La Ilíada*, però també *Moby Dick*, *Dràcula*, *Frankenstein*, *Tirant lo Blanc* o *Vint mil llegües de viatge submarí*, que són molt adients per al treball que planteja aquesta innovadora pràctica pedagògica. D'altra banda, i per a lectors a partir de 14 anys, la col·lecció «A La Lluna de València» recull un bon grapat de clàssics com *El cas misteriós del doctor*, *Carmen*, *L'Illa del Tresor* o *El cavailler de la carreta*, per esmentar-ne només alguns. I finalment, a la col·lecció «Els Nostres Autors», trobareu títols com *Llibre dels fets*, *Curial e Güelfa* o *Tirant lo Blanc*, que us permetran treballar els clàssics amb els alumnes de Batxillerat.

Les tertúlies dialògiques estan reconegudes per la comunitat científica internacional en educació com a experiència cultural i didàctica que treballa sobre la idea que els clàssics de la literatura universal poden fer gaudir persones ben diferents

Ramón Flecha

«No podem robar als xiquets les millors creacions de la literatura universal»

Beatriu Tortosa

© Vicent M. Pastor

Ramón Flecha és catedràtic de Sociologia i doctor Honoris Causa per la Universitat West Timisoara, impulsor de les comunitats d'aprenentatge i fundador del Centre d'Investigació en Teories i Pràctiques Superadores de Desigualtats. Ha aconseguit que les comunitats d'aprenentatge estiguen considerades en l'àmbit europeu com una de les estratègies educatives que contribueixen a superar la desigualtat i fomenten la cohesió social.

«L'escola té un paper clau, per la seua incidència i impacte en la transformació social»

El sociòleg basc és un defensor acèrrim de les evidències científiques en l'àmbit educatiu però afirma «que a Espanya s'ha treballat i s'han fet lleis, per uns i per altres, basades en ocurrències i no en evidències, ni en actuacions d'èxit avalades per la comunitat científica».

Aposta pels clàssics

L'autor planteja el dret de tots els xiquets a obtenir la millor educació possible. En aquest sentit, les escoles que es transformen en comunitats d'aprenentatge i porten a terme activitats com ara les tertúlies literàries dialògiques desenvolupen actuacions d'èxit. En aquestes tertúlies l'alumnat, des de la seua diversitat, construeix coneixement a través del diàleg sobre un llibre, que com a requisit indispensable ha de ser un clàssic de la literatura universal. En paraules de Flecha, s'ha de partir de les millors obres de la literatura, les que gaudeixen de consens universal sobre la seua qualitat i l'aportació a l'imaginari col·lectiu, ja que «no podem robar als xiquets i les xiquetes

les millors creacions de la humanitat, tot i que això no lleva que puguem organitzar, a més, tertúlies diferents sobre llibres que no són clàssics». En aquest punt, Flecha assenyala que a l'Estat espanyol s'han suprimit les millors obres de la literatura universal de les aules, «estem molt pitjor que fa trenta anys, no sols perquè a l'escola hi ha menys literatura, sinó perquè, per a no enfrontar-se a clàssics, s'han introduït obres molt qüestionables des del punt de vista literari i que no fomenten valors».

Diversitat i excel·lència

D'altra banda, una de les aportacions més trencadores del sociòleg és l'assumpció del fet que la diversitat a les aules és garantia d'excel·lència. Per a Flecha, «l'escola té un paper clau, per la seua incidència i impacte en la transformació social. Molts centres que enceten un procés de transformació en comunitats d'aprenentatge estenen les actuacions d'èxit a la zona o al barri on es desenvolupen i aporten una millora global en diversos àm-

bits entre els seus habitants». L'autor defensa que l'escola ha de formar persones, ciutadans i treballadors, per això «les escoles que escullen entre una cosa o l'altra ho fan malament, ja que si no es treballen juntes les dues dimensions, no se n'aconsegueix cap».

Amb aquest plantejament d'escola, l'expert parla d'una de les qüestions més controvertides en els últims temps, com ho és la recerca de l'excel·lència a les aules. «L'èxit està en la diversitat a l'aula –apunta Flecha–, tot i que és una idea molt estesa, no sols entre el professorat, sinó també entre les famílies, que els xiquets s'han d'educar entre iguals. Això és així perquè els menuts han de tenir a l'aula el que trobaran quan isquen d'ella. En la mesura en què es veu la diversitat com a negativa, els col·legis que poden, tant públics com privats, l'eviten, i aleshores no aconsegueixen l'excel·lència». Flecha assegura que està comprovat científicament que sense diversitat no hi ha excel·lència i posa com a exemple «la Universitat de Harvard, que no pot renunciar al seu programa de beques i integració per tal de garantir l'excel·lència».

A la nostra escola, triem Bromera

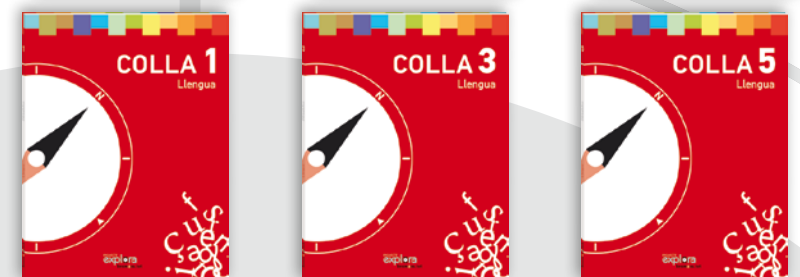
PROJECTE
explora
bromera.txt

El nou projecte educatiu per al curs 2014-2015

COMBOI

Valencià com a primera llengua

COLLA

Valencià com a segona llengua

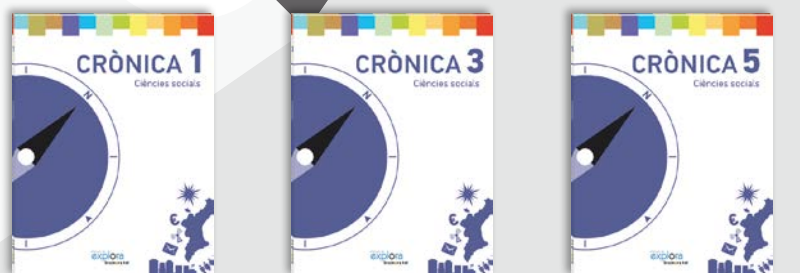
BRÚJULA

XIFRA

ARRELS

CRÒNICA

